

Собко Галина

аспірант

Науковий керівник: д.вет.н., с.н.с. Куртяк Б. М.

Брода Наталія

к.б.н., с.н.с.

Мудрак Дарія

к.вет.н., науковий співробітник

Інститут біології тварин НААН

м. Львів

ПОПУЛЯЦІЙНИЙ СКЛАД ЛІМФОЦИТІВ КРОВІ КОРІВ, ХВОРИХ НА СУБКЛІНІЧНУ ФОРМУ МАСТИТУ, ЗА ДІЇ АПІФІТОПРЕПАРАТУ

Субклінічний мастит характеризуються плином запальних процесів у молочній залозі, який не виявляється клінічними ознаками, тобто почервоніння, температура, болочість, набряк або порушення функції. Однак у вимені протікають процеси, характерні для будь-якого запалення [1]. При цьому основне значення надається проникненню у вим'я патогенних мікроорганізмів, що призводить до більш тяжких запальних процесів у тканинах молочної залози. Тому поряд з усуненням впливу на вим'я сприяючих чинників особливо важливим є усунення збудників маститу [2].

Значну роль у розвитку патологічного процесу за умов цього захворювання відіграє природна резистентність, як молочної залози, місцева, так і організму в цілому, що підтверджується зміною морфологічних, біохімічних та імунологічних показників крові корів [3]. У здоровій молочній залозі існує стан рівноваги між мікроорганізмами та тканиною залози. Цю рівновагу забезпечують гуморальні та клітинні фактори захисту, які проявляються бактерицидними і бактеріостатичними властивостями молока та слизової оболонки дійкового каналу та цистерни [4]. Водночас, мастит, крім локальних змін у молочній залозі, зумовлює зміни в багатьох системах та органах організму корів, насамперед морфологічного складу крові. Негативна дія стрес-факторів на тварин супроводжується зниженням клітинних і гуморальних показників резистентності [5].

Головною функцією імунної системи є розпізнання та знешкодження сторонніх речовин з метою підтримання гомеостазу організму, який має свою генетично обумовлену індивідуальність у кожної тварини [6]. Крім цього, субклінічний мастит тривалий час залишається непомітним і молоко від хворих корів може потрапити в загальний надій, у результаті чого погіршуються технологічні властивості молока і знижується якість вироблених із нього молочних продуктів [7].

З огляду на це актуальним є розробка ефективних методів діагностики та лікування СМ у корів. Присутність у молоці навіть залишкової кількості антибактеріальних препаратів негативно впливає на технологічні властивості молока. Саме тому в своїх дослідженнях ми використали препарат, який містить у своєму складі біологічно активні речовини природного походження: прополіс бджолиний, витяжку з підмору бджіл, віск бджолиний, олію касторову й олію рослинну.

У зв'язку з цим мета роботи полягала у з'ясуванні впливу вказаних речовин у складі препарату «Антимаст» на кількість і функціональну активність Т- і В-лімфоцитів крові корів, хворих на субклінічну форму маститу.

Коровам дослідної групи інтрацистернально в уражені чверті вимені тричі з інтервалом 24 години вводили по одному шприцу-тубі (13 мл) препарату «Антимаст», у здорові чверті молочної залози профілактично вводили половину лікувальної дози препарату. Перед застосуванням препарату з усіх чвертей вимені видоїли молоко та продезинфікували сосок. Після введення препарату проводили масаж молочної залози для його рівномірного розподілу.

Кров для проведення імунологічних досліджень брали з яремної вени у корів до ранішньої годівлі на 1-шу добу (перед введенням препарату) і на 3-тю та 9-ту добу після його застосування.

Отже, отримані результати досліджень свідчать, що захворювання корів СМ призводить до зростання кількості лейкоцитів у крові. Зокрема у корів, хворих на СМ, кількість лейкоцитів крові до введення і на 3-тю добу після введення досліджуваного препарату була відповідно більша, ніж у клінічно здорових тварин. При цьому у хворих корів констатовано зменшення кількості Т-активних і теофілін-резистентних Т-лімфоцитів крові. Щодо ступеня їх диференціації, то зміни кількості ТА-РУЛ і Th-лімфоцитів у крові корів цієї групи відбувались за рахунок зменшення популяції клітин із низькою щільністю рецепторів і збільшення «нульових», недиференційованих у функціональному відношенні Т-лімфоцитів. Подібні зміни зафіксовано при дослідженні кількості ТЕ-РУЛ і антигензв'язуючих В-лімфоцитів крові.

Т-лімфоцитопенія, яка виникає при СМ може бути обумовлена зменшенням числа переадаптованих лімфоцитів у периферичній крові внаслідок їх міграції з судинного русла в лімфоїдну тканину. Ці процеси відбуваються на тлі підвищення абсолютної кількості лейкоцитів і зниження загальної кількості лімфоцитів.

Інтрацистернальне введення коровам дослідної групи препарату «Антимаст» сприяло зменшенню кількості лейкоцитів у крові. Так, на 9-ту добу після введення препарату кількість лейкоцитів у крові зменшилась порівняно з періодом до його застосування і була на рівні тварин контрольної групи. У корів дослідної групи на 3-тю добу після введення препарату спостерігали зростання загальної кількості Т- і В-лімфоцитів у крові до рівня величин цього показника у клінічно здорових тварин. Зміни кількісного і функціонального стану досліджуваних імунокомпетентних клітин у крові були виражені більшою мірою у корів на 9-ту добу після введення препарату. Зокрема, загальна кількість Т-лімфоцитів (активних і теофілін-резистентних) і В-лімфоцитів у крові корів дослідної групи була більша ніж у контрольній.

Таким чином, отримані результати досліджень свідчать, що після лікування корів, хворих на мастит з субклінічною формою перебігу, настає зниження абсолютної кількості лейкоцитів, і вірогідне підвищення відносної кількості Т- і В-лімфоцитів крові та їх функціональної активності. Ці зміни ймовірно обумовлені комплексною стимулювальною дією складників препарату на процеси активації, кооперації і диференціації імунокомпетентних клітин у формуванні імунної відповіді в організмі корів, хворих на СМ.

Застосування препарату «Антимаст» для лікування корів, хворих на СМ, сприяє нормалізації кількості лейкоцитів, Т- і В-клітинної ланок імунітету, а також стимулює кількість і функціональну активність імунокомпетентних клітин.

Список використаних джерел

1. Baker, C. E. Pakstis et al. Synthesis and antibacterial properties of silver nanoparticles [Text] / C. E. Baker, A. L. Pradhan // J. of Nanoscience and Nanotechnology. – 2005. – Vol. 2. – No 2. – P. 244-247.
2. Balym, Y. P. Distribution subclinical (latent) mastitis in cows and its impact on the sanitary quality of milk [Text] / Y. P. Balym, V. B. Novikov // Veterinary Medicine: Int. temat. Science. Coll. – 2000. – № 78. – P. 17-22.
3. Basella, R. P. Staphylococcus aureus capsule and slime as virulence factor in ruminant mastitis [Text] / R. P. Basella // Arevian Veter Microbiol. – 1994. – Vol. 39. – № 3/4. – P. 195-204.
4. Brulyn, A. P. Program on struggle with venerable and Improvement of milk quality [Text] / A. P. Brulyn, A. B. Boyko // Veterinary Medicine. – 2006. – № 5. – P. 9-12.
5. Devriese, A. Z. A simple identification scheme for coagulase negative Staph. from bovine mastitis [Text] / A. Z. Devriese // Res in veter. Sc. – 1994. – V. 57. – № 2. – P. 240-244.
6. Golovko, A. M. Diagnosis and treatment of cows suffering from subclinical mastitis [Text] / A. M. Golovko, V. B. Vechmotov, S. O. Huzhvynska // Problems zooinzhneriyi and wet. Medicine. – 2001. – № 8. – P. 237-239.
7. Притыкин, Н. В. Субклинический мастит у коров в сухостойный период, его профилактика и терапия с использованием фурадина [Текст] : автореф. дис. ... канд. вет. наук : 16.00.07 «Ветеринарное акушерство». Воронеж, 2003. – 23 с.

Степанов Олександр

к.вет.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ПОРІВНЯННЯ РІЗНИХ СПОСОБІВ ВИКОНАННЯ ОВАРІОГІСТЕРЕКТОМІЇ У КІШОК

У зв'язку з високою відтворювальною здатністю кішок кількість цих тварин постійно зростає. Як наслідок, виникають проблеми їх співіснування з людьми а також з іншими видами тварин і птахів. Неконтрольоване розмноження кішок загрожує поширенню небезпечних зооантропонозів [1]. Крім того, наявність безпритульних тварин погіршує моральний клімат суспільства, одним із головних пріоритетів якого є турбота про «братів наших менших».

Ефективним способом контролю популяції кішок є хірургічна кастрація. До неї вдаються також з лікувальною метою при багатьох показаннях [2]. На сьогодні цю операцію можна виконати шляхом оваріоектомії або оваріогістеректомії [3]. У багатьох випадках віддають перевагу одночасному видаленню яєчників і матки тварини. В якості оперативного доступу при цьому використовують вентральну або бокову черевну стінку [4].

Метою проведених досліджень було дати порівняльну оцінку двом способам виконання оваріогістеректомії у кішок: через білу лінію живота та праву бокову черевну стінку.

Дослідження проводились в клініці факультету ветеринарної медицини ПДАТУ. Яєчники видаляли у здорових статевозрілих кішок. Всього було виконано по десять кастрацій через розріз по білій лінії живота та в ділянці правої бокової черевної стінки.